

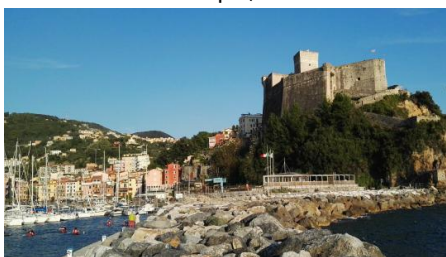
TERUG IN LIGURIË: PALLAZO'S, PANORAMA'S EN INTERMEZZO'S

Door mijn vroege voorjaarsreis in Italië in 2016 raakte ik zo begeistert over Ligurië (zie eerder verslag) dat ik de lente erna weer ging. Om de nostalgisch chique Bloemenriviëra en de ruige Apenijen verder te verkennen. Daarnaast was ik nieuwsgierig naar Genua. Volgens mijn beproefde reisrecept selecteerde ik vijf bijzondere airB&B's, om daar minstens een week te bivakkeren en de omgeving in een straal van zo'n 25 kilometer, te exploreren. Dat doe ik dan vooral lopend. Zodoende kon ik weer opgaan in oneindige vergezichten, bedwelmende geuren, jubelend vogelgekwinkelaar, gepateneerde kerkjes, labyrintische dorpjes, robuuste forten en betoverende paleizen. Alleen reizen betekent geen gebabbel of tempo's waar je je op af moet stemmen. Bovendien biedt het ruimte voor onverwachte ontmoetingen.

Meteen op doorreis in Pisa trof ik een kosmopolitisch stel. Een Poolse vrouw en Indiase man, die net in het romantische Toscane waren getrouwd en voortaan elkaars achternaam droegen. De overstap van trein naar bus in **Sarzana**, bood me mijn eerste en dubbele citadel-ervaring. Langs de brede toren van het fort in het hartje van dit vriendelijke stadje heb je zicht op de muren van een ander fors fort verderop. Een mooie vooruitblik op al die prachtige middeleeuwse bouwwerken die ik deze weken zou gaan bewonderen

Uiteindelijk streek ik neer in **Lerici** aan de Golf der Poëten. Een baai, met kastelen op iedere rotspiek, deinende zeilbootjes, brede zandstranden en een lange boulevard, waar vakkundig op werd geflaneerd door vrolijke Italianen. Men was een lang weekend vrij vanwege Bevrijdingsdag (25 april) en genoot van de eerste zomers dagen.

Ik draaide die kermisfeer de rug toe door aan het einde van een pier, onder een enorm fort, in de gelukzaligheidsmodus te zakken die een -ultrablauwe zee altijd bij me oproept. Keek uit op het eilandje Palmera en op **Portovenere**. Een prachtplaatsje dat me vorig jaar de adem benam en aanleiding gaf om terug te keren naar deze baai. De drukte achter me bleef heel charmant.

Een massa Zuiderlingen is fijn besnaarder dan een kudde Noorderlingen. Geen greintje hooligan gedrag: iedereen heeft het op een niet te luidruchtige manier naar zijn zin. Illustratief was het balspel dat door stoere mannen in sierlijk heen en weer schietende kano's voor mijn neus op zee werd gespeeld.

Ook in het nabij gelegen vissersplaatsje **Tellaro** kon ik, ondanks de toeloop van Italiaanse dagtoeristen, ongestoord achter mijn witte wijntje van het ultrapittoreske havenzicht genieten.

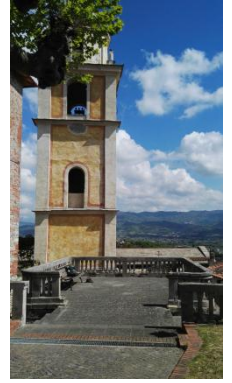

Ondanks de zuigende werking van de terrassen, trok ik elke dag omhoog. Ook als ik alleen maar een klein ommetje wilde maken, trof ik mezelf uren later op een hoge bergtop aan in stille aanbidding van het panorama. Dwalend langs afgelegen zomerresidenties kwam ik in stille bergdorpjes met kronkelige kleurige trapsteegjes. **Montemarcello, Trebiano, Ameglia**: plaatsen die ik een tweede keer bezocht, omdat ik de schoonheid ervan niet in één keer kon bevatten.

Ondanks de uitstekende bewegwijzering kwam ik geen andere wandelaars tegen. Tja, die Italianen zijn gewend aan al dit moois en laten zich niet losrukken van de genoegens aan de kust. Prima, want hoe innemend ze ook zijn, stilte geeft zo'n wandeling een extra dimensie. De ommuurde paadjes en tot bloei komende bossen zorgden dat ik slechts flarden van peilloze uitzichten tot me kon nemen. Baalde dan ook toen ik in het boven Lerici gelegen **La Serra** alleen een uitzichtloos terras kon vinden. Dat was zo opgelost. De eigenaresse had er geen bezwaar tegen dat ik mijn bord eten en glas wijn meenam naar het verderop gelegen kerkplein. Daar nestelde ik me genoeglijk tussen de dorpelingen om de Poëtenbaai maar weer eens in zijn geheel te overzien.

Werd ook enorm geraakt door het bergdorp **Arcola**. Aanvankelijk leek dit gehucht op instorten te staan. Toen ik me langs twee aanstormende honden, onder hoog hangende was en door met steigers bestutte stegen had gewurmd, vond ik een heerlijk kerkpleintje boven op een klooster. Hier voelde mijn ziel zich meteen thuis. In die serene sfeer, met uitzicht over het Magradal, nuttigde ik mijn meegenomen gekookte eitjes.

Dwars door Cinque Terre, dat ik vorige keer al uitgebreid had verkend, spoorde ik naar mijn tweede pleisterplaats, **Camogli**. Hier staan hoge rosse en gele panden, met trompe de l'oeil geschilderde luikjes, tegen steile

kliffen geprangd. De trapstegen reiken onwaarschijnlijk hoog vanaf de in het nauw gedreven hoofdstraat. Als je de steile klim via lange smalle trappen aandurft, stuit je op landhuizen met door overwoekerde muren afgeschermd weelderige tuinen. De glimpen daarvan deden me vurig wensen om daar te mogen wonen. Naar beneden monden nauwe steegjes uit bij het snoezige haventje. Deze plek is wel ontdekt door internationale toeristen, waardoor het minder authentiek aanvoelt dan Lerici. Maar het is geheel autovrij en blijft daardoor weldadig. Bij aankomst klotste hoge golven over de kades, maar de sfeer werd snel prettig mediterraan.

Deze regio was vroeger het domein van *the rich and the famous*. Met name het jachthaventje **Portofino**, dat met een drie uur durende doorsteek door weelderige bossen vanaf Camogli is te belopen. De route bood weer de nodige meditatieve momenten. Op een bankje met uitzicht op de lonkende Apenijnen en in het vertederende kerkje San Sebastiano. Vlak daarna doemde Portofino onverwachts uit de diepte op. Na bezoek aan de met rood pluche beklede kathedraal, het Castello Brown (met expositie over filmsterren die hier vroeger kwamen) en de vuurtoren, dronk ik een onwaarschijnlijk dure cappuccino. Kennelijk de prijs voor het vertoeven op een plek waar de geest van Elisabeth Taylor nog voelbaar rondzwerft.

Wandelde ook naar het in alle toonaarden aangeprezen klooster **San Fruttuoso**. Hier varen de bootjes met busladingen toeristen wat al te ijverig af en aan, waardoor deze plek haar magie kwijt is geraakt.

Dat geldt niet voor het vlak boven Camogli gelegen verstilde kerkje van **San Rocco**. Met weer zo'n lief voorpleintje. Om de ene hoek is een smakelijke dorpswinkel en om de andere hoek een terras, waar je kan genieten van uitzicht tot aan Genua. Verder lopend kom je langs een in naïeve stijl op geglazuurde tegels weergegeven kruisgang en ... een sacrospirituele therapiepraktijk. Die new age onzin is zo misplaatst binnen deze middeleeuws katholieke kosmos: hoe komen ze hier in godsnaam aan een clientèle?

Rappelo is ook een bezoek waard. Heb geluncht op een verlaten strandterras in deze 's zomers drukke maar toen nog uitgestorven badplaats. Daarna omhoog met de kabelbaan naar de Santuario di Montallegro. Na bezoek aan deze imposante kerk en aanpalende religieuze snuisterijenshop belandde ik alweer op een stil terras. Hier zicht over de kustlijn vanaf de Poëtenbaai tot en met Portofino. Vlak daarvoor zie je **Santa Margherita Ligure** met zijn jachthaven, gele kathedraal en protserige vila's en hotels. Daarna lange afdaling over kasteienlaan door dennenbos.

Het uitstekende openbaar vervoer zorgde dat ik aldoor mooi op tijd voor de zonsondergang in mijn thuishaventje terug was. Grappig is dat de bus grote slingerlussen moet nemen en er daardoor bijna net zo lang over doet als de benenwagen, waarmee de bochten zijn af te steken. De trein dramt dwars door de bergen heen. Waar Nederland beroemd is om zijn waterbeheersing verdient Italië bewondering voor de manier waarop het met talloze tunnels haar bergen doorklieft.

Door die tunnels reisde ik binnen een half uur naar **Genua**, zonder iets van de mooie route te zien. Zag er tegen op om in deze stad te verblijven. Was door een gezellig Nederlands gezinnetje gewaarschuwd voor de lugubere sfeer. De *Brieven uit Genua* van Ilja Pfeiffer, dat ik had meegesjouwd, legde daar nog een schepje bovenop. Dit boek bleek geschreven vanuit een onthutsend smal blikveld. Pfeiffer heeft het in feite alleen maar over zijn, o zo interessante, zelf. Als Genua eindelijk eens aan bod komt, blijft hij steken in de louche, door hoeren en uit Afrika aangespoelde economische vluchtelingen bevolkte, stegen. Terwijl deze stad zo veel meer heeft te bieden als je het hoger op zoekt. Via liften en kabelbaantje kom je op pleintjes, met grandioze panorama's. Daar kijk je uit op daken, waarop wordt gevoetbald en de was te drogen hangt, met daaronder pleinen en winkelstraten, waar doorheen loopbruggen en tunnels kriskrassen.

Genua bestaat niet alleen bouwkundig uit veel lagen opgebouwd, maar ook sociaal.

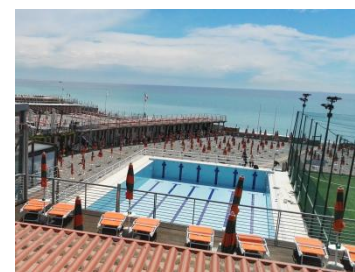

Metaforisch daarvoor is het contrast tussen de armoedige sloppen en protserige paleizen. Met een 48 uur geldige kaart heb ik zo veel mogelijk van die palazzo's bezocht.

Wat een weelde! Enorme fresco's op plafonds en muren, fluwelen draperieën, goud beslagen ornamenten, glanzend marmer, waanzinnige wandtapijten en grote, donkere schilderijen. Van Rubens, Da Vinci en andere oude meesters. Alle kunst draagt een allegorische boodschap uit over deugd en heldendom. Abstracte en conceptuele kunst bestond toen (gelukkig) nog niet. Niet dat de toenmalige bewoners van die panden zich door deze deugdzaam kunst lieten leiden, want al die overvloed riekt naar Trumpiaanse zelfverrijking. Genua was een hyperkapitalistische stadsstaat, buitensporig gefortuneerd door heffing van woekerrentes. Toch fijn dat dit geld deels is omgezet in duurzame prachtpaleizen. Zoveel mooier dan de liefdeloos neergeplempte 'iconen' in Rotterdam. Zoals de spiegelpuist die mijn wijkpark gaat verzieken. Zogenaamd een voor publiek toegankelijk kunstdepot, maar vooral een speeltje van een havenbaron, die zo nodig over zijn stad moet piesen. Verder dan een tijdelijk succes, zoals de kitsch markthal van dezelfde architect, zal het niet komen. Maar we blijven er wel mee opgescheept.

Terug naar *Bella Italia*. Met de museumkaart bezocht ik ook Castello D'Albertis. Een combie van wonderkamers en exposities over Indianenstammen en muziekinstrumenten. In een in een labyrintisch neo-Gotisch fantasiekasteel, dat een kapitein Iglo-achtige ontdekkingsreiziger eind 19^e eeuw heeft laten bouwen. Haaks daarop, maar ook zeer de moeite waard, staat het bescheiden Museo d'Arte Orientale. Aan de hand van een trapsgewijze route wordt de bezoeker slim langs alle subtiel uitgestalde objecten geloodst. Beide musea staan op hoge heuvels, met – uiteraard- weer schitterende panorama's.

Kon het niet laten om nog één laatste kustwandeling te maken. Daarvoor moest ik eerst claustrofobische tunnels, smerige autowegen en een evenemententerrein passeren. Toen kwam ik op de kilometerslange Corso Italia. Die passeert ettelijke besloten stranden, elk met een eigen sfeer. Nu nog leeg, maar de strandstoelen stonden al keurig en kleurig in gelid. Die kun je huren, evenals kleedhokjes, parasols en zelfs privépatiootjes.

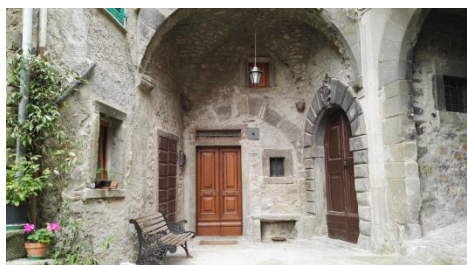

Deze op massatoerisme gerichte boulevard eindigt onverhoeds bij het beeldige, door lieve herenhuizen omsloten keienstrandje van **Boccodasse**. Dit verborgen plekje is geliefd bij de Genuezen, mede dankzij het heerlijk ijs dat daar te koop is. Een prima plek voor een pauze tussen netten boetende vissers.

Vervolgens liep ik langs iets minder mooie, maar toch redelijk pittoreske strandjes naar mijn einddoel: de promenade van **Nervi**. Een met rode bakstenen geplaveide, rond rotspieken slingerende weg, langs de in het avondlicht schitterende parelmoeren zacht golvende zee. 's Zomers zullen hier veel flanneurs zijn te vinden, maar nu was er niemand. Weer zo'n plek waar ik beslist wil terug komen. Te meer daar hier ook nog een prachtig park met palazzo's is. Daar kwam ik niet aan toe, omdat ik voor het donker de trein terug naar Genua nam.

In Genua verbleef ik zelf ook in een palazzo. Mijn gastvrouw bezit de hele bovenverdieping. Daar ontving ze met gemak zo'n 100 gasten, vanwege de verjaardag van haar zus. Met een trio dat klassieke muziek speelde en een *grande buffet*. Overigens niet de eerste keer dat ik een bijzonder feest meemaak in een airB&B. Daarom ben ik een groot fan van deze site. En vanwege de geweldige accommodaties die het aanbiedt. Het penthouse in Genua had ik de dagen na het verjaarsfeest helemaal voor mezelf alleen. Inclusief privéliftje een enorme serre en een dakterras. Kon de stad in al haar uithoeken overzien: de immense haven, de drukke binnenstad en het groene, opklimmende achterland. De luid kwakende kikker in de vijver van de paleistuin beneden gaf daar in de avonduren nog een extra dimensie aan.

De volgend accommodatie was zo mogelijk nog fantastischer. In het Apenijse gehuchtje **Casola in Lunigiana** bewoonde ik een robuuste middeleeuwse burcht. Het daarin verscholen droomappartement was te bereiken via een grote stenen boogpoort en een lange gang. Beschikte daar over een keuken, met een brede schouw, een in de muur uitgehouwen oven en een marmeren aanrecht. Er was ook een over drie terrassen verdeelde tuin, bereikbaar via onderaardse gewelven. Daar liep een luid ruisende beek langs.

Bovendien had ik nog een hoog over de dalen uitkijkend balkon. Bracht daar lange avonden door. Eerst genoot ik van het zovende ballet van zwaluwen, die in scherpe bochten langs me scheerden. Één daarvan gebruikte de balkonrand als vaste uitvalsbasis. Ze keek me triomfantelijk aan als ze weer een mug voor haar in de dakgoot verscholen kroost had verschalkt. Bij zonsondergang werden de dorpjes op de bergen aan de overkant zachtrood aangelicht. Als het dan eindelijk donker was flakkerde tientallen vuurvliegjes op. Tot slot hield de sterrenpracht me nog uren op het balkon gekluisterd.

Opnieuw was het verleidelijk om geen stap meer te verzetten om louter van deze droomplek te genieten.

Trouw aan mijn voornemen om de Apenijen te verkennen, dwong ik mezelf toch om er elke dag op uit te trekken. Mijn groeiend vermogen om in mijn eentje volmaakt gelukkig te zijn, werd wel beproefd door de robuuste omgeving. Zo anders dan de liefelijk riviera, met haar toeristische infrastructuur. Geen terrasjes, weinig bewegwijzering en nauwelijks openbaar vervoer. Niemand spreekt Engels. In de schaarse café's starden halfbezopen autochtonen me wantrouwend aan.

Toch zag ik ook veel vriendelijkheid.

Zoals tegenover een gehandicapte jongen, die rondhing op een stil stationnetje. Als er eindelijk een trein luid toeterend aankwam, stegen machinist en conducteur er uit om de inmiddels van plezier kraaiende jongen omstandig te begroeten. Dit ritueel herhaalde zich bij de volgende trein. Die aandacht voor elkaar is de kracht van zo'n afgelegen gemeenschap. Herhaaldelijk werd me koffie aangeboden als ik uitgeput aankwam in hoog gelegen dorpjes. Ik zorgde wellicht voor beetje afleiding, want het is daar erg stil. In de winter woont er maar een handjevol mensen en het zomerseizoen was nog lang niet begonnen. Daardoor was de kloof met grotten in **Equi Terme** gesloten. Ook het hek van het kasteel in **Gragnola** was dicht. Toch maar aangebeld en na wat soebatten werd die geopend. Kon ik de buitenkant en het panorama bewonderen. Er werd echter niet opgenomen toen ik, zoals afgesproken, telefoneerde omdat ik eruit wou. Geen paniek: kon over het hek klimmen.

Het fort van **Verrucole** was wel open. Een imposante bouwwerk aangeharkt tot *archeopark*. Met verhuur voor feestjes en partijen. Waardoor ik kon aanschuiven bij een buffet. Op uitnodiging uiteraard. De overeducatieve expositie liet ik aan me voorbij gaan.

Het Romaanse kerkje van **Codiponte** raakte me wel. Zo intiem. Met sporen van de Romeinen en nog oudere beschavingen. Onder andere af te lezen uit de primitieve afbeelding op het kapiteel van een pilaar. Een vrouw die vrolijk haar benen spreidt. Kennelijk te vrijzinnig voor het huidige tijdvak, want de brochure, die alle andere bijzonderheden van dit kerkje gedetailleerd beschrijft, negeert het.

Codiponte ligt vlakbij Casole, maar voor de andere attracties moest ik flink klimmen of van de trein gebruik maken. Het dichtstbijzijnde station bevond zich ruim een half uur lopen van mijn burcht. Mijn laatste B&B in Barga lag nog verder van het station (anderhalf uur stijgen) en bussen reden alleen op schooltijden. Dit maakte exploratie van deze streek met openbaar vervoer onmogelijk.

Alhoewel slechts 50 kilometer van Casola, is de omgeving van **Barga** veel minder robuust en desolaat. Het is er zacht en glooiend. Omdat dit gebied nog iets hoger ligt en de omliggende bergen juist lager, is het uitzicht weidser en voel je je minder ingesloten. Ik woonde echter in een klein kamertje in een boerderette, met rondom een strak gemaaid grasveld en geen direct uitzicht. Een conventioneel pension, beheerd door een echtpaar dat geen woord Engels sprak en aan smetvrees

leed. Klinkt erger dan het was, want elke plek heeft haar eigen kwaliteiten. Ik werd erg verwend. Er werd een ligstoel voor me buiten gezet en ik kreeg heerlijke sandwiches mee als ik al voor het ontbijt op pad ging. Halverwege de week werd ik via een Engels sprekende nicht uitgenodigd voor een genoeglijk en erg Italiaans avondmaal in de tuin.

Daarbij bleek het stadje Barga hemels, evenals de route ernaartoe vanaf mijn afgelegen stek. Je slaat een bocht om en dan zie je het ommuurde stadje zweven in het dal. Vooral in de ochtendmist een onaards mooi gezicht. Dan loop je via een sterk dalend pad door een gehuchtje en langs een prachtige villa het stadje in. Je dwaalt via smalle, steile steegjes langs lieflijke pleintjes. Elk bocht brengt je meer in verrukking. Net als in Camogli is het hier vrij van auto's, maar niet van toeristen. Dit laatste leidde tot aangename ontmoetingen. Mijn eerste avond zat ik met een lers echtpaar liedjes van Cat Stevens te zingen en voelde ik me in de 8^e hemel. De klim terug bracht me wel weer op aarde, want die viel niet mee met iets te veel wijn op.

Mijn eerste dagtocht was naar **Tiglio Alta**, waar ik een kerkje omzoomd met boogdoorkijkjes aantrof. Onderweg erheen, door een overwoekerd bos, ervaarde ik een lastig dilemma. Moest ik luidruchtig doen om everzwijnen af te schrikken of juist zachtjes om de kans op een treffen met herten te vergroten? Ik koos voor het laatste, maar dat leverde me geen herten op. Die zag ik wel 's ochtends vroeg vanuit mijn raam op de boerderette.

Helaas bouwen steeds meer geprivilegieerde een tweede huis in deze streek. Zodoende liep ik voortdurend tegen *proprietà privata* op. Ook als de routebeschrijving aangaf dat je door moest lopen. Om aanvaringen met agressieve waakhonden te voorkomen, liep ik dan maar een stuk om. Er wordt in deze streek sowieso niet ingespeeld op de wandelende toerist. Door ontoereikende bewegwijzering dwaalde ik uren rond voordat ik het Eremo di Calomini bereikte. Moet een parel van een kloostertje zijn, maar helaas was de poort gesloten. De eigenaresse van weer zo'n schitterend gelegen maar verlaten terras, vlak erboven, belde nog voor me naar de dienstdoende monnik. Die bleek in Pisa te zitten. Ach, de weg is belangrijker dan het doel.

Die focus op het traject in plaats van fixatie op het eindpunt, zorgt voor een bepaalde alertheid die me uit menig penibele wandelsituatie redt. Ook op deze reis. Op de na alle omwegen te vermoeiend geworden steile klim naar het gesloten kloostertje, kon ik die ene passerend automobilist overreden me mee te nemen. Daarna liep ik vast in het gehucht **Brucciano**. Prachtige plek, maar geen spoor van leven. Alleen bij een als luxe B&B ingericht rustiek landhuis. Ik praat mezelf altijd zo'n accommodatie binnen, om die te kunnen bezichtigen. Opvallend is dat me dan nooit koffie wordt aangeboden. Daar is dit type importbewoners te zakelijk voor. Gelukkig maar, want hierdoor verschalkte ik nog net op tijd de passerende buurtbus. Bespaarde me een lange afdaling in de middaghitte en zorgde voor de aansluiting op de laatste bus naar Barga. Een dag later viel ik in slaap bij de afgelegen kerk met begraafplaats van **Loppia**, tot ik werd gewekt door een plensbui. Kreeg meteen een lift van een Amerikaans stel. Ze trakteerden op een goed glas wijn in een café aan de rand van Barga, zodat ik op kon drogen voordat ik de laatste etappe naar mijn B&B ondernam.

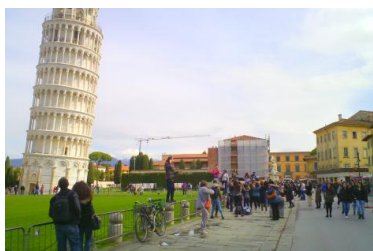

Door de hitte en het gebrekkige openbaar vervoer bleef ik twee dagen in Barga lummelen. Onder ander in en om Chiesa del Mille. Deze gigantische Romaanse kathedraal heeft prachtig uit steen gehouwen doopvonten en primitieve houten beelden. Het voorplein en de omringende grasvelden bieden grandioze uitzichten. Ook was het goed toeven in het huis van de schilder Bruno Cordati. Niet alleen omdat het vol hangt met prachtige schilderijen. Het was vooral de aquarelsfeer in het hele pand die me bekoorde. Alsof je in een schilderij vertoeft.

Zat ook regelmatig bij mijn stamkroeg op het centrale pleintje. De als tuin-kabouter uitgedoste uitbater deed niets liever dan met zijn klanten op de foto gaan. Toen ik daar bijna niet meer onderuit kwam, ben ik de andere etablissementjes gaan uitproberen.

Met lood in mijn hart begon ik mijn terugreis. Had helemaal geen zin om afscheid te nemen van *la dolce vita*. In de trein naar Piasa ontmoette ik een van oorsprong Marokkaanse studente, die in Italië was geboren. Ze zei dat ze normaal erg verlegen was. Toch raakten we niet uitgepraat anderhalf uur dat we samen zaten. We wisselden telefoonnummers uit. Zodoende heb ik haar kunnen helpen een kamer te vinden in Venlo, waar ze een half jaar komt studeren. We hebben zelfs het plan om samen naar Marokko te reizen. Dat ik de eenzaamheid op zoek om me te kunnen verliezen in natuur- en cultuurschoon betekent niet dat ik me afsluit voor anderen. Integendeel. Mijn manier van afzonderen schept ruimte voor serendipiteit die tot opmerkelijke contacten leidt. Waar dan weer nieuwe reisdoelen uit voortkomen. Door een ontmoeting met twee jonge Griekse vrouwen in Rishikesh kwam ik een jaar later in hun woonplaats Nafplio terecht. Door een contact met een Spaans meisje in Sri Lanka kon ik midden in Londen in een verpleegsterflat logeren.

Omdat ik ook graag terugkeer naar plekken waar ik verliefd op ben geworden, wordt mijn lijst van mogelijke bestemmingen steeds langer. Door die *comebacks* ervaar ik hoe fijn het is als plaatsen ver van huis vertrouwd zijn. Dat heb ik nu ook met **Pisa**. De sleutel van mijn B&B ligt daar klaar onder de mat, ik weet er de weg en heb mijn vaste stekkie. Zoals het boekencafé *Volta Pagina*, waar ik dat nare boek van Pfeiffer kon achterlaten.

Terwijl er ook nog genoeg nieuw te ontdekken plaatsen over blijven. Deze keer

bezoekt ik de botanische tuin, vlakbij de scheve toren. Het gehaast van toeristen op jacht naar hun uniforme fotomomentje, waar doorheen Afrikaanse drenkelingen tevergeefs hun prullaria proberen te slijten. Wat een contrast met de groene, ommuurde oase met zijn kleine botanische museum. Hier wordt niet op buitenlands publiek gerekend, geen verkoop van frutsels en de expositie is alleen Italiaans ondertiteld.

Het vervoer naar het vliegveld is dan wel weer uitstekend geregeld voor de toeristische medemens. Met de onbemande Pisamover suisde ik daar naartoe en drie uur later stond ik in Rotterdam. Vol verlangen naar mijn volgende reis.

Letty Ranshuysen 2017